

עיונים בהוראת שפה

התפקיד הכפול של הסיפור הכתוב ומצויר בהוראת שפה נוספת למתחילים

רחל חלבה

הסיפור הכתוב ומצויר מסייע להפיג את תחושת התסכול המאפיינת לומדים מבוגרים של שפה נוספת. הלשון החזותית האוניוורסלית, המלווה סיפור כזה, תומכת לא רק בהקניית השפה הנלמדת אלא גם בהפקת משמעויות ותובנות מתחכמות. הצירים מאפשרים לתלמידים להבין סיפור לא רק ברובד שעל פני השטח אלא גם ברמה מעמיקה יותר. כך הם תורמים להרגשתם הטובה ומעודדים אותם להמשיך הלאה.

הקדמה: לשם מה סיפור כתוב ומצויר?

תוכנית הלימודים ברמת המתחילים הלומדים כל שפה נוספת שהיא, מוגבלת מטבע הדברים באוצר המלים ובדקדוק, ואינה מאפשרת בדרך כלל את השימוש בחומר מהנה מבחינה אמנותית או מגרה מבחינה אינטלקטואלית. לא פעם הדבר גורם לתלמידים המבוגרים תחושה לא נעימה של 'היטפשות' ותסכול. שילוב בתוכנית הלימודים של הסיפור הכתוב ומצויר, הנסמך באופן שווה על המילולי ועל החזותי, עשוי לסייע להפגת תחושה מתסכלת זו. הלשון החזותית האוניוורסלית המלווה סיפור כזה, תומכת לא רק בהקניית יסודות השפה הנלמדת אלא גם בהפקת משמעויות ותובנות מתחכמות ומספקות יותר מאלה שהתלמידים המתחילים מסוגלים להפיק מתוך הטקסט לבדו. גם היעילות וגם ההנאה שבשילוב חומר מסוג זה בתוכנית הלימודים מביאות לתוצאות טובות יותר מן החומרים הרגילים בכתיבת המתחילים.

המקובל בשילוב המרכיב החזותי בהוראת שפה

בחומרי הלימוד המקובלים למתחילים משולבים בדרך כלל מרכיבים חזותיים בעלי האפיונים הבאים:

- הם משמשים כמסמנים גרפיים המקבילים למסמנים הלשוניים הנלמדים (למשל: תמונות תפוח, כיסא, ילד, כשנלמדות המילים האלה).
- תמונות מורכבות ומלאות יותר בפרטים (למשל: תמונת שוק) המסייעות להקנייה ולתרגול של חומר לשוני הנוגע לנושא מסוים (במקרה זה: מדרש תמונה ושיחה על מזון, קניות וכו').
- איורים המלווים סיפורים או קטעים ומתארים חלק קטן מן הנמסר בטקסט ומחיים כך את מראהו של הדף הנלמד.

מילות מפתח: לשון חזותית, סיפור מפורשט/משוכתב, תמיכה הדדית של טקסט וצויר, פענוח סמלים, הומור בלמידת שפה

רחל חלבה מתרגמת מן הספרות הערבית לעברית. מלמדת עברית מקראית ועברית מדוברת בוואנקובר, קנדה. בנתה את תוכנית האולפנים הקצרים ומלמדת בהם מאז שנת 2000.

תמונות ואיורים כאלה 'יכולים להפעיל את הידע הקודם [של התלמידים על העולם - ר.ח.]. וכך להקל על מה שאפשר לקרוא "הלם הטקסט". השימוש בתמונה כדי לקבל מושג על הצפוי, עשוי להקל על התלמידים את דרכם לקריאה'. (Royce, 2002)

החידוש שהכנסנו בתחום זה

בתוכנית האולפן הקצר בוונקובר (Halabe, 2006) נעשה שימוש בציורים ובתמונות מן הסוג שנמנה לעיל. אולם ברמת המתחילים נעשה בנוסף לכך שימוש משמעותי יותר בסיפור המילולי-המצויר. 'שעת סיפור' מהווה חלק חשוב ביותר בתוכנית רמת המתחילים באולפן הקצר. הקורס נמשך חמשה ימים (5 שעות ביום, סך הכול 25 שעות) - בשבוע אחד או בחמשה ימי ראשון. הדרישה המוקדמת למתעדתים ללמוד באולפן היא היכולת לקרוא עברית. אין דרישה מוקדמת לידיעת אוצר מילים ודקדוק.

הסיפור המוגש לתלמידים בחמשה פרקים יומיים הוא עיבוד של הספר... ואז הצב בנה לו בית שכתב וצייר אבנר כץ. הספר מיועד לכאורה לילדים, אבל אפשר בהחלט לראות בו, כהגדרתה של זהר שביט, יצירה אמביוולנטית (Shavit, 1986) המיועדת לשני קהלי קוראים, ילדים ומבוגרים. כץ מתאר בהומור את דרכו של הצב הערום, הנתון בסכנה מתמדת מפגעי הטבע, אל ביתו-שריונו המוכר לנו. הספר, שניתן להגדירו גם כדו-מודאלי (Royce, 2002), מתנהל בשני נתיבים מקבילים, מילולי וחזותי. שני אגפיו, הטקסט והציורים, משקפים זה את זה ותומכים זה בזה. הקושי בטקסט המקורי הוא הרבה מעבר ליכולתם של תלמידים ברמת המתחילים. יש בו שימוש בכל הזמנים, בחרוזים ובמשלבים שונים. משום כך, ולצורך התאמה למצופה מרמת המתחילים, שכתבתי את הסיפור. בגרסתו החדשה נמזגו לתוך הסיפור אוצר המילים והדקדוק התואמים את המטרות הלשוניות של הקורס.

איך מוגשת 'שעת הסיפור'

'שעת הסיפור' מוגשת להנאתם של התלמידים המבוגרים בשעה האחרונה, החמישית, בכל אחד מחמשת ימי האולפן. הצגת הסיפור לתלמידים אמורה לחזק את הדקדוק הבסיסי ואת אוצר המילים הבסיסי שהוקנה בדרכים שונות בשעות הבוקר של אותו יום ובימים שקדמו לו. אין לומדים בשעה זו נושאים דקדוקיים חדשים, אך מספר לא גדול של מילים, בדרך כלל שכיחות, מתוסף לאוצר המילים שנלמד בבוקר.

המורה קוראת בדרך של הצגה ובחיוניות את הקטע היומי פעמים. בפעם הראשונה התלמידים מקשיבים לסיפור מבלי לעקוב בעצמם אחר הטקסט. הם אמורים להקשיב ולנסות להפיק את המשמעות. בהצגה ראשונה זו המורה משתמשת בתנועות ובנימות קול שונות. היא מצביעה על הציורים הצבעוניים שבספר ועל תמונות ואיורים אחרים הנמצאים בשימוש בשאר שעות האולפן. היא מזכירה אוצר מילים ותבניות דקדוקיות שהופיעו בשירים ובשיחות קודמות, ולפי הצורך מתבלת את הקריאה מן הטקסט בפרפרזות עליו. כל אלה מספקים הקשרים לשוניים וחוץ-לשוניים המסייעים לפענח את הלשון שכבר נלמדה ושעליה חוזרים, וכן את הלשון המוקנית באמצעות הסיפור. ההקשרים הלשוניים והחוץ-לשוניים הללו חשיבותם מכרעת, כמובן, בתהליך רכישת שפה נוספת (Krashen, 1985: 4-5).

בעקבות ההצגה הראשונה של הסיפור, המורה קוראת את הקטע בפעם השנייה, באותה חיוניות ותוך הצבעה על ציוריו, אך עתה היא מנסה להמעיט בהסברים. הפעם התלמידים עוקבים בקריאה אחר הסיפור (המנוקד!) ואפילו חוזרים אחרי המורה בקריאה בקול רם.

אחרי הקריאה השנייה וגם למחרת, לפני קריאת הפרק הבא, התלמידים מנסים את כוחם במסירת הסיפור בעל-פה בעברית, בעזרת הציורים ובמשפטים משלהם (כשהטקסט הכתוב לפנייהם). במידת האפשר המורה מנסה לנווט את השיחה לנושאים דומים: נסיעות, לימודים, בית, פעילויות יומיומיות וכו', תוך שימוש באוצר המילים ובתבניות הדקדוקיות שנלמדו.

הסיבות להצלחת 'שעת הסיפור'

בכיתות מתחילים של שפה נוספת, קטעי הקריאה ה'שימושיים' רחוקים בדרך כלל מלהיות מרתקים או מעוררי מחשבה, בשל אילוצי אוצר המילים והדקדוק הבסיסיים. תלמידים מבוגרים מבינים אילוצים אלה, אך מתלוננים לא פעם על הקושי הפסיכולוגי שיש להם בירידה לרמה פשוטת או אפילו מטופשת. משום כך נראה שהנאתם הרבה של תלמידי האולפן הקצר בוונקובר מ'שעת הסיפור' אינה נובעת רק מיכולתם לפענח את הטקסט, המותאם כמצופה באופן מבוקר ביותר לרמתם. נראה שבמידה לא מעטה נובעת הנאתם מן הציורים המקדמים את הסיפור בנתיבו החזותי ומן התפקיד הכפול שהם ממלאים לגביהם: מצד אחד וכמקובל, המסמנים הגרפיים שהם מזהים בציורים מסייעים להם לפענח את המסמנים המילוליים שבטקסט הפשוט; מצד שני, הציורים מאפשרים להם לבנות סיפור רב-שכבתי באמצעות פרטים נוספים ותובנות נוספות מורכבות ומעניינות יותר, שאין להם ביטוי בטקסט המוגש להם. נראה שמשמעויות נוספות אלה, המופקות בעזרת החלק הגרפי של הסיפור, מגרות חשיבה ברמה גבוהה יותר, מעניקות סיפוק אינטלקטואלי רב יותר ומסייעות לתלמידים להתגבר על התסכול שב'היטפשות' הכרוך בלימודים ברמת המתחילים.

כאמור, המטרה הראשונה של הגשת שילוב הלשון והציור בסיפור הצב המשוכתב באולפן הקצר היא תרגול וחיזוק אוצר המילים והדקדוק שנלמדו. הסיפור המקורי שוכתב משום כך באופן יסודי, ונשמר בו רק קו העלילה הכללי. פרטים הושמטו או שונו, ואחרים, מיותרים למהלך העלילה, נוספו כדי לשרת את המטרות הפדגוגיות. למרות הניסיון לשמר משהו מן ההומור (החסכני) שבמקור, הטקסט המשוכתב הוא אכן מסורבל וארכני למדי וחסר את מרבית מעלותיו הספרותיות של הסיפור המקורי. ובכל זאת, גם הודות לציורים, לא מעט מהחוויה שמעניק המקור נשמר. הציור הבא, ואחריו הטקסטים - המקורי והמשוכתב - מדגימים את הנאמר. (ראו את כל 21 ציורי הספר המוקטנים וללא צבע בנספח).

הדגמת דרך העבודה ויתרונותיה

להדגמה הנה הקטע שהוא חלק מן הפרק המוגש בסופו של היום השלישי באולפן הקצר.

תמונה מס. 9

שכתוב	מקור
<p>הוא הולך ללמוד בעיר הגדולה. הוא הולך עם מזוודה קטנה הוא לומד בעיר הגדולה חמש שנים. עכשיו הוא צב צעיר וחכם. עכשיו הוא ארכיטקט. הוא יודע לבנות בתים. הוא בונה בתים גדולים. עכשיו הוא בא אל הצבים החכמים עם מזוודה גדולה. מה יש עכשיו במזוודה? במזוודה יש הרבה בגדים. במזוודה יש שלוש מגבות. במזוודה יש עשרה ספרים, שמונה עפרונות ותשעה עטים. במזוודה אין עכשיו סנדוויץ' עם חסה. עכשיו יש שם סנדוויץ' עם ארוגולה. במזוודה יש גם הרבה קפה וטבק וגם מחשב וטלפון סלולארי. במזוודה יש עכשיו תעודה של ארכיטקט.</p> <p>הצב הצעיר אומר לצבים החכמים: "עכשיו אני ארכיטקט. אני לא משחק. עכשיו אני לא רוצה לשחק. אני רוצה לעבוד בארכיטקטורה. אני יודע לבנות בתים גדולים."</p> <p>הצבים החכמים שמחים.</p>	<p>ואחרי כך וכך שנות לימוד, מחשבה והרהור חזר הצב עם תעודה של בונה בתים מצטיין ואף מקטרת מעלה עשן סמיך תקועה לו בפיו, אם לא תועיל, אז בטח לא תזיק.</p>

מטרתו העיקרית של הקטע היא תרגול המספר ושם הפועל שנלמדו בבוקרו של אותו יום, יחד עם נושאים אחרים שנלמדו קודם לכן (יש/אין ואחרים). כמו-כן, בנוסף ללשון הנלמדת, לא נעלם מן התלמידים המימד הסאטירי השנון שאינו עולה באותה מידה מן הטקסט המשוכתב, זה של הצעיר המשכיל, היאפי, היומרני שראה עולם וחוזר עכשיו להפגין את יכולתו ב'פרובינציה'. אמנם הקטע המוגש יעיל ביותר בתרגול הנושאים הדקדוקיים הנזכרים ואוצר המלים הבסיסי, אך הוא לא היה מצליח לחשוף רמה מתוחכמת זו של הסיפור ולשעשע כל-כך אלמלא הציור הנלווה אליו. הציור מאפשר פענוח וחשיבה ברמה גבוהה יותר מזאת שמאפשרת הלשון הנלמדת לבדה. הציור כולל פרטים ורמיזות שאין להם בהכרח ביטוי בקטע, ואלה מאפשרים לתלמיד לפרש את הסיפור באופן מעמיק יותר.

יתר על כן: נראה שאת הסיפור העולה מתוך הציורים, גם ללא כל ליווי מילולי, היו 'קוראיו' יכולים לחשוף אילו התבקשו לבטא בשפתם הראשונה, בלשון עשירה ורבת דקויות, ההולמת את רמתם האינטלקטואלית והתחכום שאליהם הם רגילים, כאלה החסרים להם כל כך בכיתת המתחילים.

כדי לבחון הנחה זו, פניתי לשלושה דוברי אנגלית כשפה ראשונה שאינם לומדים עברית. הצגתי בפניהם את ציורי הספר לבדם (ראו נספח), וביקשתי שיכתבו את הסיפור כפי שהם מבינים אותו מתוכם. פרט לציורים ניתנה להם רק הכותרת: How the Turtle Got his House (איך קיבל הצב את ביתו). פרשנויותיהם של השלושה לסיפור היו דומות, אם כי דרך ההבעה של כל אחד הייתה שונה כמובן, על-פי אישיותו ויכולת התבטאותו. השוואת גרסאותיהם לגרסת הטקסט המשוכתב מעניינת הן מבחינת המגוון הלשוני והן מבחינת התובנות. השוואת הלשון שבה סיפרו דוברי האנגלית את גרסתם לעברית של רמת המתחילים, שבה נמסר הסיפור באולפן הקצר, ראויה לתשומת לב. במסגרת מאמר זה אסתפק בהשוואת הפעלים.

• 31 הפעלים העבריים בשימוש בקורס (פעלי הסיפור באות עבה) הם:

אוכל, שותה, עושה, אומר, מדבר, הולך, בא, יושב, רוצה, אוהב, רואה, שומע, נותן, לומד, יודע, מבין, חושב, קורא, כותב, גר, עובד, מתעמל, מתחיל, ממשיך, נכנס, נשאר, שר, מנגן, משחק, בונה, מחפש.

• הפעלים שבהם השתמשו שלושת דוברי האנגלית בגרסאותיהם לציורי הסיפור (פעלים המקבילים לאלה הנלמדים באולפן הקצר נדפסו באות עבה):

נבדק א':

suffer, meet, **search, know, build, find, leave, go-to-do, come, seem, change, figure, going-to-be, start, plan, show, think, allow, make, end-up, work, banish, walk-off, go-away**, realize, get, loose, humble-down, measure, smile, cast, present, **like, adopt, crawl.**

נבדק ב':

sweat, cover, be-exposed, discuss, **go, find, build, protect, discover, ask, design, leave, get, rush, work, show, complete, look, realize, send-away, cry, start, sit, feel, fail, begin, take, measure**

נבדק ג':

sweat, start, pour, grow, **talk, walk, confront, play, tell, leave, return, work, look, show, over-look, reject, sit, think, take, measure, come-up-with, convince, wear, join, get.**

בסיפור הצב, המשוכתב בעברית, נעשה כמובן שימוש רב ביותר בפעלים שהוראתם כללית, כמו: **עושה, אומר, מדבר, הולך, בא, עובד**. דוברי האנגלית השתמשו אמנם בפעלים אלה, אבל במידה פחותה יותר. הם העדיפו להשתמש בפעלים מדויקים יותר, שמקבילותיהם בעברית אינן נלמדות ברמת המתחילים. כך לדוגמה:

פעלים כלליים בשימוש בטקסט העברי המשוכתב	פעלים בגרסאות דוברי האנגלית
אומר, מדבר	say, talk , meet, discuss, ask, confront, reject, convince
עושה, בונה	make, build , design, plan, cast
חושב	think , figure, realize, come-up-with

מבט על חלקי דיבר אחרים (שמות עצם, שמות עצם מופשטים, תארים וכו') מגלה גם הוא אוצר מילים עשיר יותר בסיפוריהם של דוברי האנגלית מזה של הסיפור המשוכתב. אוצר המילים העברי של רמת המתחילים הוא כללי, פרגמטי, שימושי בעיקרו. את הרבדים הנוספים שמעבר לקונקרטי, המתגלים בציורים, קשה אם לא בלתי אפשרי לבטא באוצר המילים העברי של רמת המתחילים. הניסיון לעשות כך בטקסט המשוכתב הצריך דרכי עקיפין וארכנות. לעומת זאת, דוברי האנגלית ש'קראו' את הסיפור המצויר יכלו לבטא בקלות ובלשון מדויקת ואידיומטית יותר את תובנותיהם לנרמז בציורים: רגשות, סאטירה, סמלים, מושגים וכו'. להלן כמה דוגמאות המשוות תיאורים של הציורים בטקסט המשוכתב לעומת פרשנויותיהם של דוברי האנגלית לסיפור המצויר:

תיאור הציור מתוך גרסאות דוברי האנגלית	התיאור בטקסט העברי המשוכתב	ציורים
The tortoise is exposed to the elements (הצב חשוף לפגעי הטבע) או suffering from the elements. (סובל מפגעי הטבע)	לא טוב בלי בית, בקיץ חם בלי בית, בחורף קר בלי בית וכו'	4-1
...seems to have changed his persona. (נראה ששינה את אישיותו) או He figures he is going to be a big 'macher' (הוא מתאר לעצמו שהוא הולך להיות 'מאכר' גדול)	עכשיו הוא צב צעיר וחכם	9

starts to plan his ... masterpiece... his dream house (הוא מתחיל לתכנן את היצירה שלו... את בית החלומות שלו)	הוא יושב וחושב. הוא בונה בית גדול ויפה.	10-11
The architect tortoise has built an impractical building (הצב הארכיטקט בנה בניין לא מתאים)	בבית אין הרבה מקום. אין מקום לחדרים, אין מקום למטבח, אין מקום לשירותים, אין מקום לגור בבית.... זה לא בית טוב לצבים.	11
Then he gets a Eureka idea... (ואז עולה בדעתו רעיון גאוני!) או He had an epiphany (הייתה לו הארה)	יש לי רעיון!	16
.feeling sad because he failed... (הוא מרגיש עצוב מפני שנכשל) או He loses his scarf while thinking, which means he humbles down (‘הוא מאבד את הצעיף’ כשהוא חושב, זאת אומרת שהוא נעשה צנוע יותר)	הצב הצעיר עצוב. הוא לא יודע מה הצבים החכמים אוהבים. הוא לא מבין מה הם רוצים.	14

הדקויות בפרשנויותיהם של דוברי האנגלית התאפשרו כמובן הודות למה שכלול בציורים עצמם. בציורים טמונים סימנים בעלי משמעות לא רק למוחשי אלא גם למופשט. הסימנים בעלי המשמעות בסיפור הצב הישראלי הם אוניוורסליים וברורים גם ללא ליווי מילולי. הדבר נראה בבירור מתוך השוואת ציוריו של אבנר כץ לציורים שבלוניים מתוך האוסף שמציעה חברת מייקרוסופט חינוך באינטרנט. לדוגמה:

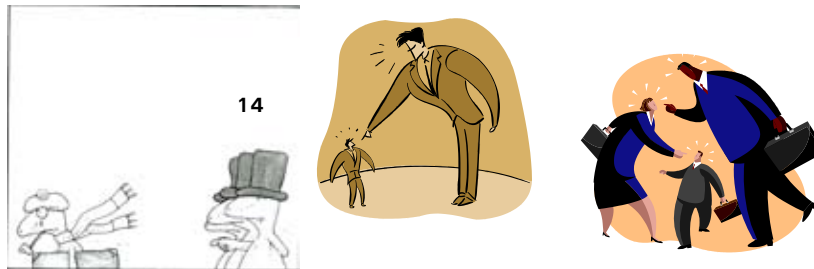
ישיבה מול גיליונות נייר גדולים = תכנון

כמה אנשים (עם סממני חשיבות: לבוש, תיק, וכו') בחצי מעגל = דיון חשוב

דמות גדולה מכוונת אצבע אל דמות קטנה יותר = נזיפה, עלבון

התלמידים באולפן הקצר, שאנגלית היא שפתם הראשונה, קוראים אמנם סיפור מעובד ופשוט ביותר בעברית. ואולם בה-בעת הם גם 'קוראים' את מה שמוסרים הציורים המקוריים ומסוגלים להפיק מהם פרטים, תובנות, עניין והנאה רבים יותר מאלה שמאפשר הטקסט המשוכתב ההולם את רמתם. הם יכולים להסיק סבל, נחישות, פיקחות, יומרה, התרברבות, ביטחון עצמי, מוכנות, חוסר מעשיות, אכזבה, האשמה, דחייה, שאין להם ביטוי ברור בטקסט.

סוגת הקריקטורה והסיפור המצוייר, הרומזת יותר משהיא אומרת במפורש, היא חלק מתרבותם של תלמידי האולפן הקצר והם מתורגלים בפענוח סמליה. ידע קודם זה מסייע להם בדרכם לידע הלשוני החדש הנלמד בקורס. הם מבינים לא רק את מהלך העלילה המוחשי המקביל לנמסר בטקסט, אלא גם את הנרמז בסמלים המוכרים שבציורים. כך הם מבינים את הכומתה (הבָּרַט), המקטרת והצעף כביטוי לשחצנות (ציור מס. 9), את הזרועות הפרושות בשמחה וסימן הקריאה מעל לראש כתחושה של רעיון נפלא (ציור מס. 16) ואת השרטוט הסופי של הבית/שריון - כ'ציטוט' ויזואלי מפרופורציות האדם של לאונרדו דה וינצ'י וכ'גאונות' (ציור מס. 19). תלמידי האולפן הקצר נהנים תמיד מן הסאטירה השנונה על הצעיר בעל 'החזון', יצירתיותו חסרת התועלת ויומרתו המתסכלת את אלה המצפים בקוצר רוח לתוצאות, ובסופו של דבר גם מן הפתרון המינימליסטי, המעשי.

סיכום

האגף המילולי של הסיפור הדו-מודלי... ואז הצב בנה לו בית מאת אבנר כץ מוגש לתלמידי האולפן הקצר בוונקובר משוכתב כמעט ללא הכר ומותאם לרמת המתחילים. הסיפור המשוכתב יעיל ביותר בתרגול ובחיזוק הלשון הבסיסית הנלמדת ברמה זו, אולם חסר הרבה מן הסגנון האמנותי והתכנים של הסיפור המקורי. למרות זאת, הרבה מן הפרטים, הדקויות, וההומור שנגרעו מן הטקסט המקורי נקלטים על ידי התלמידים המסוגלים לפענח בקלות באמצעות האגף הגרפי של הסיפור לא רק את המוחשי אלא גם את מה שמעבר לו.

חוסר האפשרות לעסוק בתכנים מורכבים ברמת המתחילים עלול לתסכל תלמידים הרגילים לצרוך ולבטא תכנים מעניינים ומתוחכמים יותר בשפתם הראשונה. ציורים מאפשרים לתלמידים להבין סיפור לא רק ברובד שעל פני השטח אלא גם ברבדים נוספים וברמה מעמיקה יותר, ובכך לפצות על החסר האינטלקטואלי שהם חשים בהתחלה, לתרום להרגשה טובה ולעודד אותם להמשיך הלאה.

רצוי מאד לגוון את חומרי הלימוד של רמת המתחילים בחומרים דו-מודליים דומים. אם המקור לסיפורים כאלה ישראלי, מה טוב, כי אז בנוסף לכל הנאמר מוענקת גם חשיפה תרבותית. אבל, בליט ברירה, גם סיפור שמקורו בשפה אחרת יתאים לתרגום-שכתוב. ייתכן אפילו שדווקא סיפור מוכר משפתם של התלמידים יתקבל בשמחה. הסיפורים יכולים להיות סיפורים מצוירים שנועדו לילדים או למבוגרים, או לשניהם גם יחד, וכן הם עשויים להיות מסוגות שונות: הסיפור הבדיוני, סיפור הרפתקה, סיפור היסטורי, רומנטי וכיוצא בזה. הטקסט ישונה כמובן כדי להתאים לרמת המתחילים, ולעומת זאת המרכיב הגרפי יישאר בעינו וישא בתפקידו הכפול - יתמוך בקליטת הלשון ויוסיף עליה התנסות מורכבת, עשירה ומהנה יותר, ובכך יוביל לתוצאות טובות יותר הן בלמידה והן בהתמדה.

מקורות

כץ, א' (1979). ... ואז הצב בנה לו בית. ירושלים: כתר.

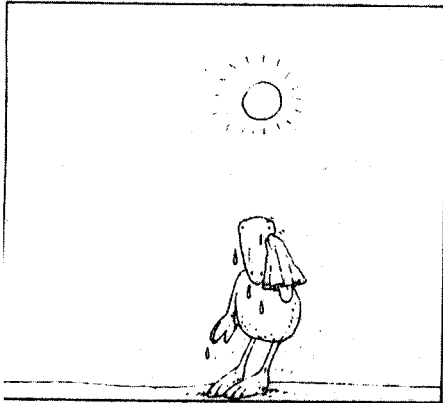
Halabe, R. (2006) Hebrew Children's Literature and the Adult Learner of Hebrew as a Second / Foreign Language. Retrieved October 3, 2008 from <http://www.hebrew-with-halabe.com>

Krashen, S. (1985) *The Input Hypothesis*. London & New York: Longman.

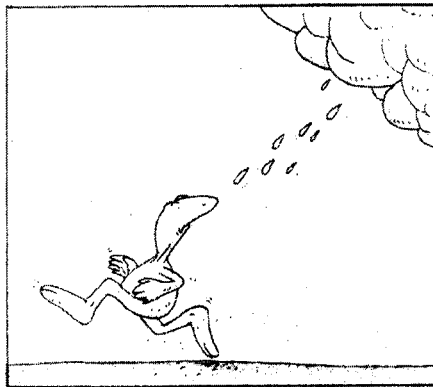
Royce, T. (2002). Multimodality in the TESOL classroom: Exploring visual-verbal synergy. *TESOL Quarterly*, 36 (2) 191-205.

Shavit, Z. (1986). *Poetics of Children's Literature*. Athens and London: The University of Georgia Press. Retrieved July 19, 2005, from <http://www.tau.ac.il/~zshavit/opcl>

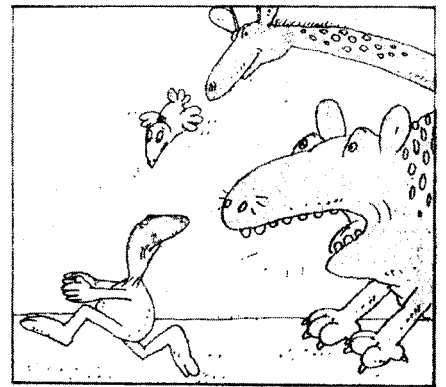
נספח מס. 1 - ציורי הספר "ואז הצב בנה לו בית"

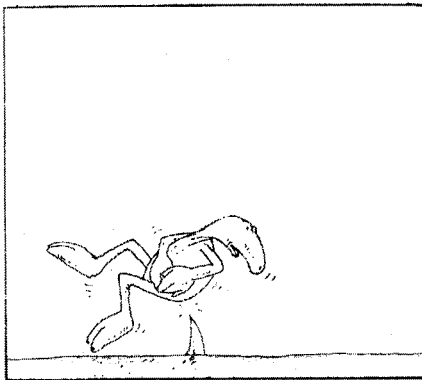
1

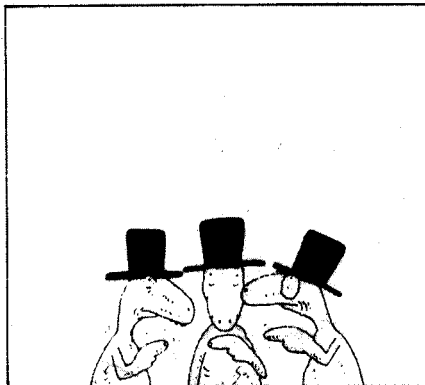
2

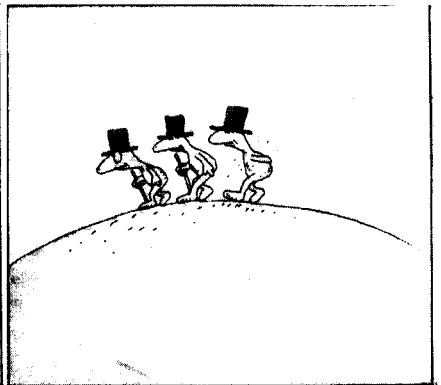
3

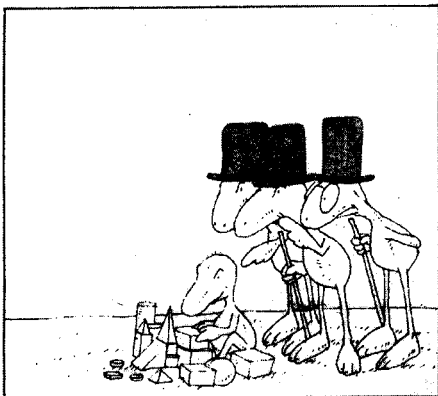
4

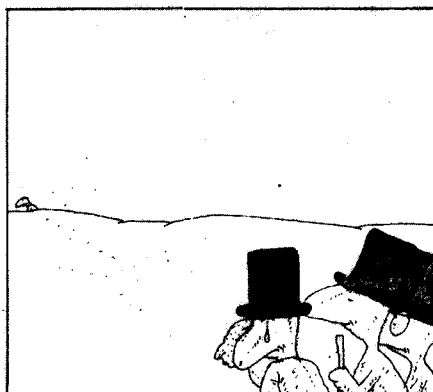
5

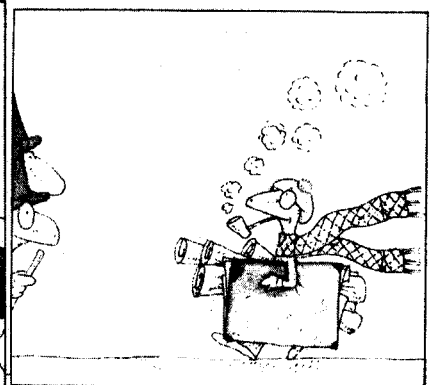
6

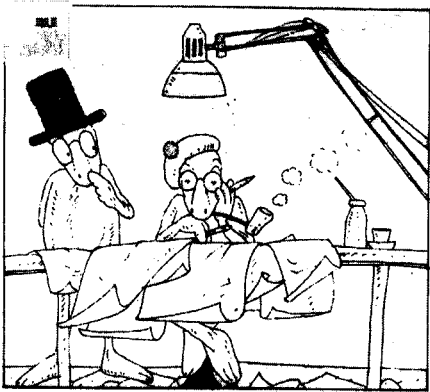
7

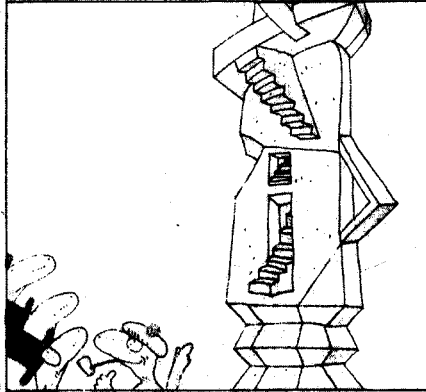
8

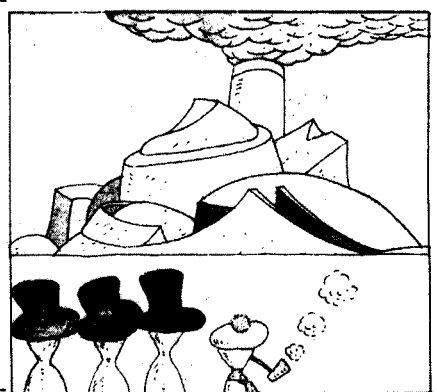
9

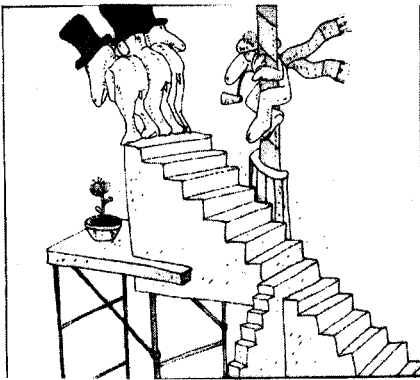
10

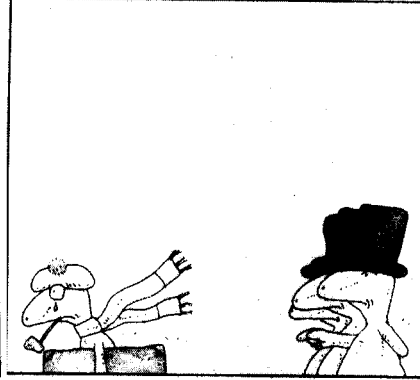
11

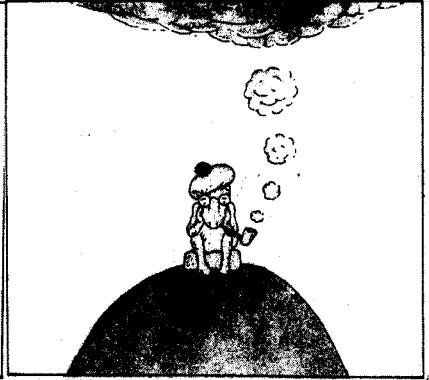
12

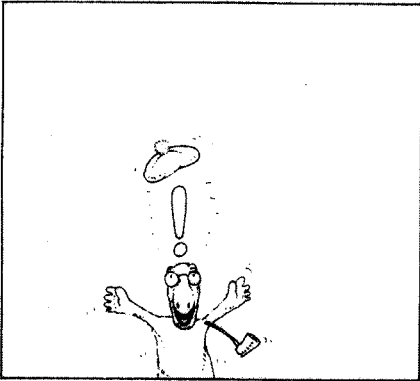
13

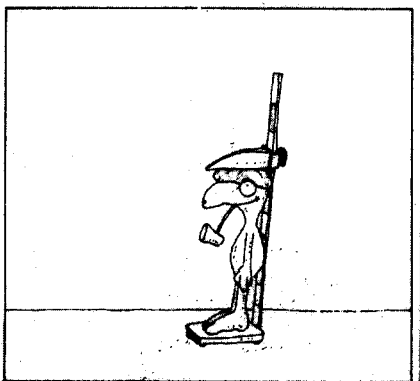
14

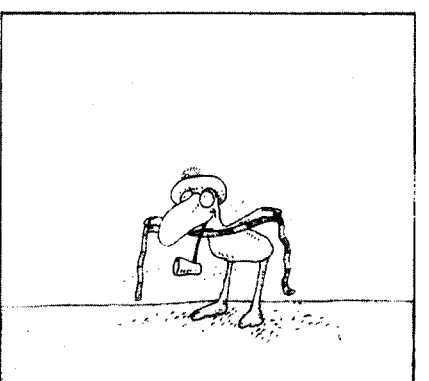
15

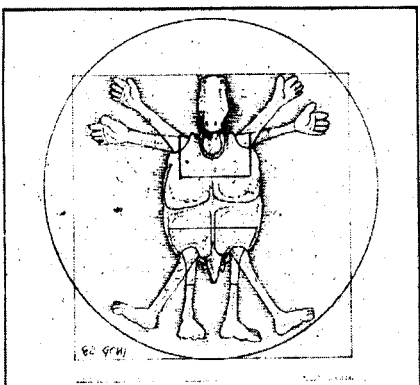
16

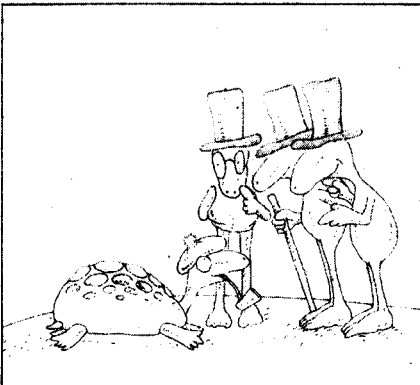
17

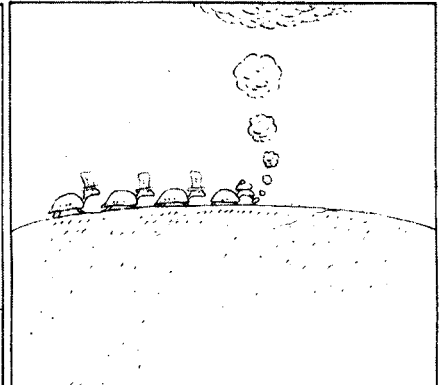
18

19

20

21